

Varteig Historielag

Høstvandring lørdag 23. august 2014

Turen starter fra parkeringsplassen ved Nordre Furuholmen ved bredden av GLOMMA.(tidligere tiders «Riksveg»)

Furuholmen var fra gammel tid av en del av den store Gryte-eiendommen

Nordre Furuholmen etter at administrasjonen av Glennetangen lense på 1950-tallet ble flyttet til Furuholmen.

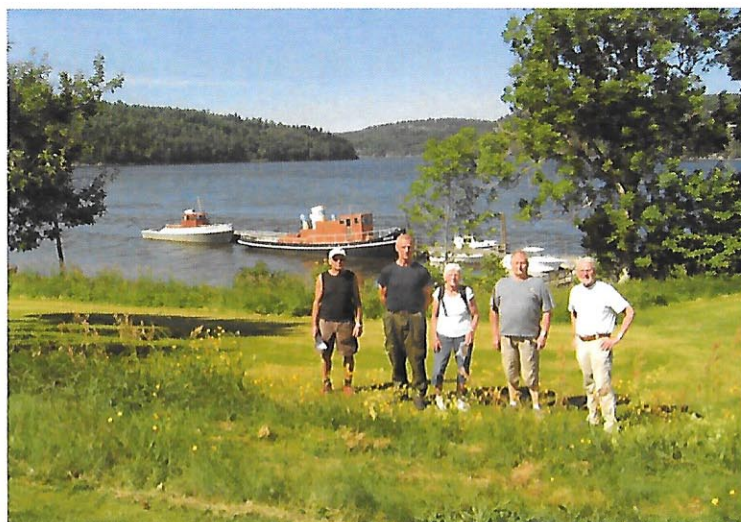
Verksted- og lagerbygg i sentrum av bildet med «velferdsbygget» til høyre.

På andre siden av Glomma ser vi Skiptvet .

Administrasjonsbygget.

Kontorfløy til venstre og bestyrerbolig til høyre.

Utsikt fra administrasjonsbygget mot Mingevannet.

Nå er hele området i privat eie.

Furuholmen før «Fellesfløtinga» kjøpte eiendommen.
Bestefar til Magne Furuholmen i A-ha vokste opp her. NN

Side 6

Ned Furuholmen

Glomma som trafikkåre

Trafikken på Glomma kan dokumenteres helt tilbake til vikingtiden.

Sagaen forteller flere steder at det mellom 1205 og 1227 ble trukket vikingskip forbi Sarpsborg(Borg) og at skipene ble seilt eller rodd videre til Eidsberg for så å bli trukket videre over land til Øyeren.

Bygdeborger langs Glomma tyder på trafikk allerede i folkevandringstida.(ca. 1500 år siden)

Helleristning av båt på et skjær utenfor Hasle antyder båttrafikk på Glomma for 3-4000 år siden.

Mange skjenkestuer og brennevinsutsalg langs elva forteller oss om stor trafikk opp mot vår tid.

Gjestgiveri på N. Furuholmen fra ca. 1800.(skjenket i 1846 1500 liter brennevin)

En litt spesiell transport ble foretatt i forbindelse med anleggelsen av Østfoldbanen, Østre linje, vinteren 1880-1881. Et grusings-lokomotiv ble kjørt på isen Fra Sarpsborg til Eidsberg.

Furuholmen var fra gammel tid av del av den store Gryte-eiendommen. I begynnelsen bare en vanlig husmannsplass.

I bygdeboka fortelles det at Grytebondens sønner og døtre ofte bodde på Furuholmen. Dermed ble plassen etter hvert noe mer enn en vanlig husmannsplass.

Det var opprinnelig bare en plass, men fra 1700 tallet nevnes to plasser. Søndre Furuholmen som ble eget bruk i 1795 og nordre året etter.

Tømmerfløting på Glomma.

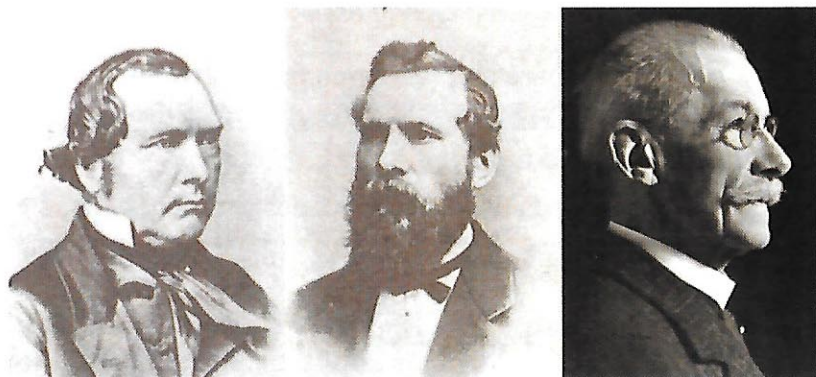
I den såkalte «Innberetning» fra 1661 heter det at det ble fløtet sagtømmer på Glomma fra Solør til sager i Fredrikstad.

Ved «kongelig bevilgning» av 1572 og 1627, fikk Fredrikstad enerett til all handel i 3 mils omkrets.

I kraft av sin enerett behersket Fredrikstad til fram mot 1820 all utførsel av trelast.

Trelasthandler Peder Enersen kunne som borger av Fredrikstad by drive som trelasthandler i Varteig. Peder Enersen nevnes fra 1670 som eier av 5 lpd i Gryte.

Når det er snakk **om tømmerfløtning** i Glomma kommer en ikke utenom disse:

Christen , Richard og Gunerius Furuholmen.

Alle tre ordførere. Richard og Gunerius også stortingsmenn. Alle tre var også viktige i oppbyggingen av lensedriften i Glomma.

Christen 9/5 1818-1881, bestyrer ved Furuholmen lense fra 1859.

Richard, 15/1 1840-1899, bestyrer ved lensen fra 1874 - 1885.

Da Richard ble bestyrer ved Hvitsten i 1885 overtok sønnen Gunerius (12/1 1861-23/8 1947) som bestyrer ved Furuholmen lense.

Furuholmen lense et senter for fløtingen siste halvdel av 1800-tallet

På lensen ble det på det meste sortert 6 millioner stokker i løpet av 1 sesong.

Her var Furuholmen lenses bestyrerbolig.

Eies nå av Finn Bergerud

Dette var kontorbygget til Furuholmen lense.
Eies nå av Frank Glenne

Motiv: Disse lensekarene ved Furuholmen lense er fotografert omkring 1892. Foran fra venstre ser vi Johan Myrås, Anton Kokkim, Anders Kokkim, Torkild Moene, Hans Frantzen og Ole Bull.

I andre rekke fra venstre: Erik Kokkim, Anders Suterén, Syver Lillehovden, Ole H. Gryte, Ole J. Svartedal og Anders Køya.

I tredje rekke: Tøger Kokkimbråten, Anders Engebråten, Johannes Guttormsen, Christen Morthaugen, Gunder Lunde, Erik Amdal, Arne Sætre og Julius Furuholmen.

I fjerde rekke: Gunerius Kokkim, Anders Sandtangen, Hans Tjernsbekk, Anton Gryte, Hans Brennås, Mathis Amundsen, Martinius Furuholmen, Ole Berger, Johan Kokkim og Gotthard Furuholmen.

I femte rekke: Hans Engebråten, Lars Morthaugen, Svend Glende, Olaves Sagdalen, Arne Stenkleven, Anders Sagbråten og Andreas Bjørnlén.

Bakerst står Oscar Sælid, Gunerius Furuholmen, Anders Sælid og Hans L. Hovden. Sted: Furuholmen. År: Ca. 1892.

Da tømmer-tunnelen ved Eidet ble tatt i bruk kom Furuholmen lense i «bakleksa» og ble nedlagt i 1910.

Nes lense overtok til Glennetangen lense ble bygd i 1938.

Glennetangen Lense 1938 – 1985. – Topp 1952 da 14millioner stokker passerte og ble sortert

Her fortsatte lensedriften fram til nedleggelse i 1985.

De gjorde navnet Furuholmen kjent.

Richard Gustav Furuholmen(sønn av Gunerius Furuholmen)

Fra Båtmagasinet.no:

«Furuholmen lever videre».

Richard Gustav (Blom) Furuholmen (1887-1963) er en legende.

Hans ideer, konstruksjoner og båter lever videre. Hans produkter restaureres og nye skapes, basert på hans tanker om form og linjer.

En **Furuholmen** står for noe spesielt.....

Furuholmen var en vennlig og beskjeden mann med en enorm arbeidskapasitet.

Richard var født nord for Sarpsborg og viste tidlig interesse for båter og tegning.

Båtene hans gikk fort, de var komfortable og praktiske i tillegg til at

De hadde vakre linjer...»

Magne Furuholmen f .1962 kjent fra A-ha(sønn av jazz- trompetist Kåre Furuholmen) Er også kjent som dyktig grafiker med utstillinger rundt om i inn- og utland. Slekten kommer fra Nordre Furuholmen.

Ved Skolesletta. Her lå Gryte skole fra 1886. Flyttet til Strømmesåsen i 1893. Var der som skolestue for «storskolen» fram til 1959.

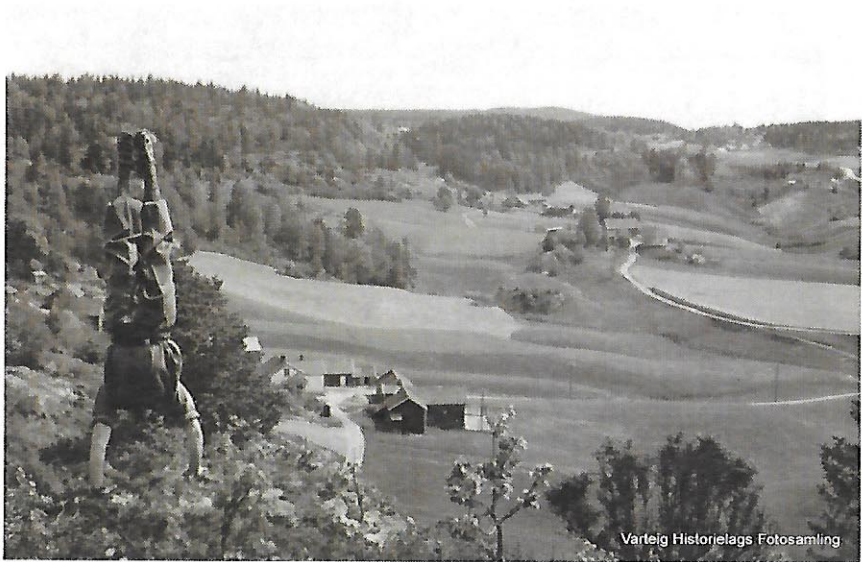
Ligger ved bygdeborgen Kvernås.

Bygdeborger skriver seg fra «folkevandringstida» ca. 1500 år siden

Da germanske stammer strømmet inn over landet.

Hader – Hadeland, Horder-Hordaland, ryger-Ryfylket osv.

Bygdeborgen ble senere ofte benyttet av røverbander.

Ole Kristian Gryte f. 7.sept. 1916

I håndstående på toppen av «Kleva» med Grytegårdene i bakgrunn.

I skogen inn til venstre for Oles føtter ligger «turnløkka» noe som minner oss tida rundt 1900. Forsvarsviljen var stor og det ble lagt stor vekt på fysisk fostring.

Turnforeninger ble dannet, skihytter ble bygd, friluftsliv fikk en stor oppsving og skytetrening ble satt i gang rundt om i bygdene

Tangen

Tømmerslep mellom søndre Furuholmen og Tangen. Her lå Furuholmen Lense på slutten av 1800-tallet.

Sigurd Simensen i lensebåt utenfor Tangen.

Rutebåten Krabben ved brygga. Butikken i bakgrunn.

Varer til butikken kom «vannveien» og fraktet inn på lagerbygningen på brua bak Krabben som ofte sto for varetransporten. Varer ble også hentet i byen med egen motorbåt

Det var både innvendig og utvendig heis mellom etasjene i lagerbygget.

Motiv: Dette bildet fra butikken på Tangen ble brukt som postkort, sendt til Milla Kristiansen i Sarpsborg. Bak på kortet står det: "Varteig 15/9-10. Kjære tante! En hjertelig hilsning sendes. Anna Braaten."

Bildet viser handelsbestyrer Johan Andersen (født i Skiptvet i 1850) i midten. Fra venstre handelsbetjent Trygve Ødegaard, Andersens datter Anna, handelsbestyreren, "butikjomfru" Anna Braaten, mens gutten er ukjent. "Butikjomfruen" på Tangen drev senere landhandleriet på Meieriet. Butikken på Tangen ble nedlagt i 1978. Sted: Tangen, Varteig. År: 1910. Fotograf: Ukjent. Eier: Varteig Historielag Fotosamling.

Dette bygget har senere fått «påbygg i begge ender» Inga og Einar Andersen drev butikken fra 1926 til nedleggelsen 10. juni 1978.

Eier Dag Andersen og sønnen Lars Emil koser seg i solen med utsikt over Glomma.

Tangen-kroken sett fra Sutarinn i Tune

Badeplassen for «ovaskausingane» var i Gryteevja.

Nå bades det fra brygga på Tangen.

Heftet er laget av Kjell Andersen.